

происходить только в результате осуществления комплекса согласованных действий во всех основных сферах экономической политики государства. В результате этого ожидается изменение факторов экономического роста и переориентация на те из них, которые базируются на расширении внутреннего потребительского и инвестиционного спроса, укреплении конкурентоспособности национальной экономики. Внедрение инновационных технологий в традиционные отрасли украинской экономики должно существенно повысить их конкурентоспособность на внутреннем и внешнем рынках, обеспечить оптимизацию использования национальных ресурсов. В конечном итоге, следует ожидать формирование экономической системы, которая самостоятельно вырабатывает стимулы к ускоренному развитию сферы высоких наукоемких технологий, которые лежат в основе становления в Украине конкурентоспособной эффективной экономики европейского образца.

Источники и литература

1. Закон Украины «Об инновационной деятельности» от 4.07.02г. // [Электронный ресурс] radagov.ua
2. Закон Украины «О научной и научно-технической деятельности» от 1.12.98г. // [Электронный ресурс] radagov.ua
3. [Денисюк В.А. Конкурентоспособность](#) и инновационная активность государств: анализ международных рейтингов и индикаторов // Центр исследований научно-технического потенциала и истории науки им. Г.М. Доброва НАН Украины [Электронный ресурс] http://iee.org.ua/files/alushta/39-denisyuk-konkur_i_innov_aktiv.pdf
4. Беломерная А.Н. Правовое регулирование инвестиционной и инновационной деятельности в Украине [Электронный ресурс] http://www.masters.donntu.edu.ua/publ2004/fem/fem_belomerya.pdf
5. Украину повысили в рейтинге конкурентоспособности [Электронный ресурс] <http://www.uazip.com/news/readnews2992.html>
6. Інноваційна модель розвитку як ключовий чинник забезпечення конкурентоспроможності національної економіки [Електронний ресурс] http://www.niss.gov.ua/Table/Jalilo_m/001.htm#a1
7. Головні перешкоди на шляху становлення інноваційної моделі розвитку [Електронний ресурс] http://www.niss.gov.ua/Table/Jalilo_m/003.htm#a1
8. Журавский В.С. Проблемы законодательного обеспечения инновационно-инвестиционной модели развития Украины [Электронный ресурс] http://patent.km.ua/rus/articles/i13_9
9. Інновації: made in ukraine [Електронний ресурс] www.ukrindustrial.com/img/advert/lists/innovation.htm
10. Наукова та інноваційна діяльність в Україні [Електронний ресурс] www.ukrstat.gov.ua
11. Мировой рейтинг инновационной конкурентоспособности [Электронный ресурс] www.vechnayamolodost.ru/pages/mirorejinne9da.html

Максимова К.В.

УДК 65.01:336:65.011.47.003.8

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ПРИБУТКОВОСТІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Щоб своєчасно активно впливати на процеси господарсько-виробничої діяльності підприємства, яке діє в умовах ринкової економіки, потрібна досконала система аналізу й оцінки ефективності підприємства. При цьому, центральне місце в аналітичному процесі має посідати аналіз та оцінка рівня прибутковості фінансових ресурсів підприємства.

Формування мети статті.

Мета статті – розробка підходу до здійснення аналізу й оцінки прибутковості фінансових ресурсів підприємства та їх складових. Задача статті – досконало розглянути нове фінансове поняття «фінансові ресурси підприємства», розробити методику їх аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Фінансові ресурси та грошовий потік підприємства – відносно нові поняття фінансового менеджменту. Сучасними роботами на цю тематику є наукові розробки таких зарубіжних авторів, як А.М. Кінг, Л.А. Бернстайн, М. Бертонеш, Р. Найт, С.Ф. Брігхем та інші. У вітчизняній науковій та навчально-практичній економічній літературі ці поняття розглядаються деякими авторами, зокрема І.О. Бланком, В.В. Галасюком.

Проблеми формування ринкового середовища в країні сприяли поширенню наукових досліджень, пов'язаних із з'ясуванням сутності фінансового забезпечення підприємств і його матеріальної основи – фінансових ресурсів, які здійснили В.І. Арначій, В.Г. Белоліпецький, Л.Д. Буряк, М.Я. Коробов, Г.Г. Нам, К.В. Павлюк, А.М. Поддєрьогін, В.М. Родіонова, О.О. Терещенко та інші.

У фінансовій літературі досі відсутні єдині підходи до визначення економічного змісту фінансових ресурсів, їх складу, джерел формування і, відповідно, впливу на ефективність господарювання. Одні економісти вважають, що фінансові ресурси – це сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні суб'єктів господарювання. Такої точки зору дотримуються, зокрема, А.Г. Загородній, Г.Г. Нам. Інші розглядають природу фінансових ресурсів у ширшому діапазоні й акцентують увагу на тому, що «фінансові ресурси – це грошові надходження й доходи, які створюються в процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення...» [2].

Викладання основного матеріалу.

Для реальної оцінки фінансового результату діяльності будь-якого суб'єкта господарювання насамперед необхідна інформація про стан його фінансових ресурсів та їхній рух у часі, тобто про грошові потоки. Використання таких даних є вкрай важливим у різних напрямках аналізу – при дослідженні фінансового стану суб'єкта господарювання його власниками, при визначенні кредитоспроможності позичальника банком, при оцінці інвестиційного проекту інвесторами тощо [5].

Діяльність будь-якого підприємства супроводжується безперервним рухом грошових коштів. Спочатку вони надходять на рахунки підприємства, формуючи його фінансові ресурси, а потім витрачаються за певними напрямками з метою досягнення конкретних цілей, визначених підприємством, та отримання прибутку. З цього приводу треба зазначити, що фінансовий менеджмент потрібен підприємству для розроблення і прийняття рішень про залучення й ефективне використання фінансових ресурсів.

Дослідження економічної природи фінансових ресурсів через призму джерел їх формування проявляється у виробленні економістами єдиних підходів до їх класифікації за цією ознакою (табл. 1) [1].

Таблиця 1. Класифікація фінансових ресурсів.

Фінансові ресурси		
Власні	Позичені	Залучені
Частина прибутку, який спрямовується на розвиток виробництва; амортизаційні відрахування; внески засновників до статутного фонду; доходи від реалізації основних засобів; частина залишків оборотних активів, котра іммобілізується; емісія цінних паперів.	Довгострокові кредити банків та інші кредитні ресурси; цільовий державний кредит, спрямований на конкретний від інвестування; лізинг.	Внески сторонніх вітчизняних і зарубіжних інвесторів (грант, безповоротна фінансова допомога); бюджетні асигнування; суми страхових відшкодувань; «стійкі» пасиви* (мінімальна заборгованість за заробітною платою і нарахуваннями на неї)

Окремі економісти висловлюються за включення до стійких пасивів несплачених податків і зборів, які тимчасово перебувають у господарському обороті підприємств. Але оскільки така заборгованість є вкрай нестабільною, це може негативно позначитися на виконанні податкових зобов'язань перед бюджетами всіх рівнів. Суттєвою відмінністю стійких пасивів від власних фінансових ресурсів є те, що вони не належать підприємству і не перебувають у розпорядженні підприємств на праві власності або господарського відання і використовуються підприємством на безоплатній основі [2], тому ми відносимо їх до залучених джерел формування фінансових ресурсів.

Але при здійсненні капіталовкладень виникає проблема адекватного врахування невизначеності грошових потоків. З огляду на це треба правильно визначити, оцінити та врахувати таку невизначеність, для чого можна використати відповідні методи, зважаючи як на специфіку країни, галузі, в якій здійснює свою діяльність компанія, так і на специфіку самого проекту. Застосовуючи ці методи, інвестору треба враховувати увесь спектр чинників, які впливають на прийняття рішення щодо проекту, і визначити ступінь впливу чинників невизначеності грошових потоків на прийняття рішення стосовно доцільності його реалізації у плановому періоді. На процес їхнього прийняття найбільшою мірою впливає саме невизначеність грошових потоків. А від того, наскільки адекватним буде прийняте рішення щодо залучення коштів залежить подальша діяльність суб'єкта господарювання.

Для здійснення як аналізу ризику, так і невизначеності фірма використовує дані про сплановані грошові потоки за інвестиційними проектами. Головною умовою при цьому є те, що ці показники мають бути динамічними. Крім того, найдоцільнішим вважається використання даних, які враховуватимуть горизонт планування.

Головними критеріями, які беруть участь в аналізі, є показники дохідності. Для аналізу невизначеності характерним є те, що використовуються звичайні показники рентабельності, зокрема дохідність власного капіталу. Критерій NPV (Net Present Value) – чистий приведений дохід може коригуватися на останньому етапі аналізу. Для аналізу ризику характерне використання як вищезазначених показників, так і показників, що базуються на врахуванні чинника часу.

На підставі вищезгаданих критеріїв при розрахунку середнього квадратичного відхилення, дисперсії та інших статистичних показників формуються розподіли ймовірностей. Вони здебільшого використовуються для аналізу як ризику, так і невизначеності.

Під час здійснення аналізу ризику та невизначеності застосовуються, окрім критеріїв дохідності, й інші критерії. Такими критеріями є конкретні параметри інвестиційного проекту. Для їхнього врахування використовується дещо інший підхід. Він полягає в обґрунтуванні діапазонів і законів розподілу коливань ризикових змінних (параметрів) грошового потоку проекту. Таке обґрунтування здійснюється послідовно. Етапи підходу такі:

1. компанія визначає низку ризикових змінних грошового потоку, які так чи інакше матимуть вияв упродовж реалізації інвестиційного проекту у майбутньому;
2. обґрунтовується вибір заданого переліку змінних;
3. розраховуються рівні ризиків;
4. Безпосередньо обґрунтовуються закони розподілу ризикових змінних.

Аналіз як ризику, так і невизначеності ускладнюється для зовсім нових проєктів, які не мали аналогів. У такому разі можуть використовуватись експертні методи. Проєкт у такому разі приймається до реалізації, якщо ступінь ризику, встановлений експертно, є задовільним. При цьому, чим більше відхилення значення ймовірного чистого грошового потоку від планового, тим ризикованішим є проєкт [4].

Застосовуючи базову формулу для оцінки прибутковості фінансових ресурсів, вкладених в активи підприємства, у чисельнику якої відображена сума прибутку до оподаткування звітної періоду, а у знаменнику – середня сума сукупних активів у звітному періоді, доцільно використовувати адитивну багатофакторну модель для дослідження рівня прибутковості фінансових ресурсів.

При цьому рівень прибутковості інвестованих фінансових ресурсів підприємства (y) обчислюється за формулою:

$$y = A + B + C - d, (1)$$

де A – економічна ефективність інвестованих фінансових ресурсів у операційній діяльності підприємства, B – економічна ефективність інвестованих фінансових ресурсів у інших видах діяльності підприємства, C – економічна ефективність інвестованих фінансових ресурсів у надзвичайній діяльності підприємства, d – навантаження податку на прибуток від звичайної діяльності на 1 грн. інвестованих фінансових ресурсів.

Економічна ефективність інвестованих фінансових ресурсів у операційній діяльності підприємства (A) складається з чотирьох факторів:

$$A = a_1 + a_2 - a_3 - a_4, (2)$$

де a_1 - прибутковість інвестованих фінансових ресурсів у основній операційній діяльності, a_2 - прибутковість інвестованих фінансових ресурсів у іншій операційній діяльності, a_3 - навантаження адміністративних витрат на 1 грн. інвестованих фінансових ресурсів, a_4 - навантаження збутових витрат на 1 грн. інвестованих фінансових ресурсів.

Перший фактор характеризує прибутковість фінансових ресурсів, вкладених в активи підприємства в операційній діяльності. Другий фактор показує економічну ефективність використання активів у іншій операційній діяльності.

Третій і четвертий фактори дозволяють оцінити навантаження адміністративних і збутових витрат підприємства на 1 грн. його активів. Зазначені показники у своїй сукупності свідчать про ефективність операційної діяльності підприємства.

Економічна ефективність інвестованих фінансових ресурсів у інших видах діяльності підприємства (B) складається з трьох факторів:

$$B = b_1 + b_2 + b_3, (3)$$

де b_1 - прибутковість інвестованих фінансових ресурсів від участі в капіталі, b_2 - прибутковість інвестованих фінансових ресурсів від інших фінансових операцій, b_3 - прибутковість інвестованих фінансових ресурсів від інших операцій звичайної діяльності.

Для оцінки економічної ефективності інших видів діяльності, тобто інвестиційної та фінансової, призначені наступні три показники: перший демонструє прибутковість активів від участі в капіталі, другий – від інших фінансових операцій, третій – від інших операцій звичайної діяльності.

Економічна ефективність інвестованих фінансових ресурсів у надзвичайній діяльності підприємства (C) складається з двох факторів:

$$C = c_1 - c_2, (4)$$

де c_1 - прибутковість інвестованих фінансових ресурсів у надзвичайних ситуаціях, c_2 - навантаження податків з надзвичайного прибутку на 1 грн. інвестованих фінансових ресурсів.

Комплекс вищеописаних показників характеризує економічну ефективність активів у звичайній діяльності підприємства. Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства залежить від характеру їх розміщення в активах. Саме тому оцінка ефективності використання фінансових ресурсів та їх складових здійснюється за показниками прибутковості не тільки капіталу, але і сформованих активів.

Таким чином, у запропонованій моделі визначення рівня прибутковості інвестованих фінансових ресурсів підприємства враховується 10 факторів, що дають змогу комплексно дослідити вплив результатів діяльності підприємства у розрізі різних видів діяльності на узагальнюючий показник.

Висновки. Запропонований підхід до оцінки рівня прибутковості інвестованих фінансових ресурсів не лише дає можливість охарактеризувати економічну ефективність вкладених видів фінансових ресурсів у розрізі всіх напрямків діяльності підприємства, а й комплексно ув'язати окремі індикатори (показники прибутковості і витратності) із загальним результативним показником, усвідомити дію основних чинників його розвитку, кількісно оцінити їх вплив, виявити можливість та доцільність окремих чинників і їх пропорцій для мобілізації фінансових ресурсів з метою підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому. Застосування комп'ютерних технологій дає змогу оперативно визначати сукупність варіантів

впливу на кінцевий показник і обирати для реалізації найкращий варіант.

Джерела та література

1. Буряк П.Ю. Формування і надання інформації про фінансові ресурси підприємства // Фінанси України. – 2006. – № 10. – С. 123-128;
2. Зятковська Л.І. Методологічні засади фінансового забезпечення підприємств // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 148-155;
3. Хрущ Н., Приступа Л. Аналіз та оцінка рівня прибутковості фінансових ресурсів підприємства // Економіст. – 2007. – № 7. – С. 28-31;
4. Щербак А.В. Інвестиційний аналіз в умовах невизначеності грошових потоків // Фінанси України. – 2005. – № 11. – С. 61-69;
5. Яструбецька Л.С. Грошові потоки в оцінці інвестиційного проекту підприємства // Фінанси України. – 2005. – № 5. – С. 101-109.

Мігрюшина О.О.

НАУКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ

Постановка проблеми. У сучасних умовах науковою організацією праці вважається така організація праці, яка засновується на досягненнях науки та передовому досвіді, систематично впроваджує у виробництво. Вона дозволяє найкращим чином поєднати техніку і людей в єдиному виробничому процесі, забезпечує найбільш ефективне використання матеріальних і трудових ресурсів, безперервне підвищення продуктивності праці.

Наукова організація праці - організація праці, яка ґрунтується на досягненнях науки і передового досвіду, систематично впроваджує у виробництво, дозволяє найкращим чином з'єднати техніку і людей в єдиному виробничому процесі, забезпечує найефективніше використання матеріальних і трудових ресурсів, безперервне підвищення продуктивності праці, сприяє збереженню здоров'я людини.

Масове впровадження наукової організації праці сприяє зростанню продуктивності праці і збільшенню випуску продукції, забезпечує раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, розвиток трудової активності мас, зміцнення трудової дисципліни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема наукової організації праці розглядали багато авторів, серед них Вітвіцький В.В., Шкурін Г.Т., Глонь П.Н.[1] та інші.

Метою статті є розрахувати економічну ефективність від впровадження науково-обґрунтованих норм праці та заходів по зниженню витрат праці на підприємствах.

Викладення основного матеріалу досліджень. У роботі по впровадженню НОП розрізняють наступні основні етапи:

1. Організаційно-підготовча робота по НОП. На даному етапі роботи по НОП центральним питанням є вибір об'єктів для проведення досліджень і подальшого визначення по цих об'єктах заходів, направлених на вдосконалення організації праці (вибираються об'єкти, стримуючі розвиток виробництва, наприклад: наявність втрат робочого часу, низький рівень використання продуктивності устаткування і т. д.).

2. Вивчення і аналіз стану організації праці робітників, на цьому етапі при аналізі техніко-економічних показників слід звернути увагу на продуктивність праці, використання робочого часу і використання продуктивності устаткування.

3. Проектування заходів щодо вдосконалення організації праці і складання планів НОП по окремих робочих місцях.

4. Визначення економічної ефективності від впровадження заходів щодо НОП.

5. Оформлення і затвердження правил НОП.

6. Впровадження заходів щодо НОП.

Розробку і впровадження заходів щодо наукової організації праці необхідно проводити постійно, плановірно на основі широко організованого вивчення організації праці і аналізу техніко-економічних показників кожного робочого місця і вивчення організації трудових процесів. Ця робота повинна стати невід'ємною функцією управління підприємства.

Норми праці застосовуються для організації трудових процесів, раціонального використання трудових ресурсів. До них відносяться норми виробітку, часу,

Норма часу - кількість робочого часу в годинах, необхідного для виробництва одиниці продукції:

$H_{вр} = H_{пз} + H_{об} + H_{д} + H_{обс} + H_{відп} + H_{оп}$,

де $H_{об}$, $H_{пз}$, $H_{обс}$, $H_{д}$, $H_{відп}$, $H_{оп}$ - нормативи витрат на основну роботу, підготовчо-завершальну, допоміжну, по обслуговуванню робочого місця, на відпочинок і особисті потреби.

Зворотна величина норми часу це норма виробітку - кількість продукції, яка повинна бути вироблена одним робітником або бригадою за змінний час.

$$H_{вр} = \frac{T_{зм}}{H_{ч}}$$